

Polecenia podsumowujące

1. Przedstaw reformy Sejmu Wielkiego.
2. Wymień podobieństwa i różnice między Konstytucją 3 maja a konstytucjami amerykańską z 1787 r. i francuską z 1791 r.
3. Podaj, kto i kiedy dokonał II rozbioru Rzeczypospolitej. Wskaż na mapie tereny zagarnięte przez poszczególne państwa.

◆ Obóz reformatorski przed Sejmem Wielkim

Prace nad reformą państwa prowadzone przez Stanisława Augusta Poniatowskiego i obóz zwolenników reform, m.in. Ignacego Potockiego i Juliana Ursyna Niemcewicza.

Wpływ publicystyki na kształtowanie się postaw reformatorskich.
Działalność publicystyczna Hugona Kołłątaja i Stanisława Staszica.

◆ Sytuacja międzynarodowa

Zmiana sytuacji politycznej państw uczestniczących w I rozbiore Rzeczypospolitej.

Zgoda Katarzyny II na zwołanie sejmu Rzeczypospolitej – przedmiotem obrad zwiększenie liczebności polskiej armii oraz zawarcie polsko-rosyjskiego sojuszu.

◆ Sejm Czteroletni (Wielki)

Sejm Czteroletni – sejm obradujący w latach 1788–1792 w Warszawie pod przewodnictwem marszałka Stanisława Małachowskiego. Stronnictwa sejmowe

- stronnictwo patriotyczne (republikańskie) – Stanisław Małachowski, Adam Kazimierz Czartoryski, Julian Ursyn Niemcewicz, Stanisław Kostka Potocki, Ignacy Potocki, Hugo Kołłątaj
- stronnictwo hetmańskie – Franciszek Ksawery Branicki, Seweryn Rzewuski, Stanisław Szczęsnny Potocki
- stronnictwo królewskie – Stanisław August, Michał Poniatowski, Jacek Małachowski

Pierwsze uchwały Sejmu Wielkiego

- 1788 – ustawa o powiększeniu stanu armii
- 1791 – ustawa o reformie sejmików

◆ Czarna procesja i walka o prawa mieszczan

XII 1789 – czarna procesja – pochód przedstawicieli 141 miast królewskich na czele z prezydentem Warszawy Janem Dekertem.
1791 – ustawa o miastach królewskich.

◆ Konfederacja targowicka i wojna z Rosją w obronie Konstytucji 3 maja

V 1792 – ogłoszenie aktu konfederacji targowickiej przez grupę magnatów.
VI 1792 – rosyjska interwencja i wybuch wojny polsko-rosyjskiej.
VI–VII 1792 – zwycięstwo nad Rosją w bitwach pod Ziemełcami i Dubienką.
Przystąpienie Stanisława Augusta do konfederacji targowickiej.

◆ Rządy targowiczian i II rozbiór Rzeczypospolitej

Grabież majątków szlachty wspierającej stronnictwo patriotyczne, emigracja zwolenników Konstytucji 3 maja.

23 I 1793 – podpisanie przez Rosję i Prusy traktatu dokonującego II rozbioru Rzeczypospolitej.

Utrata na rzecz Prus Wielkopolski, na rzecz Rosji – Podola, Ukrainy i części Wołynia.

Rzeczypospolita państwem całkowicie zależnym od Rosji.

VI 1793 – sejm w Grodnie zatwierdzający II rozbiór Rzeczypospolitej.

◆ Konstytucja 3 maja

Podjęcie prac nad ustawą rządową przez stronnictwa patriotyczne i królewskie.

Przyspieszenie terminu wniesienia projektu pod głosowanie.
3 V 1791 – uchwalenie ustawy rządowej – Konstytucji 3 maja.

Postanowienia

- wprowadzenie monarchii konstytucyjnej
- wprowadzenie dziedziczności tronu
- unifikacja Korony i Litwy
- władza ustawodawcza – dwuizbowy sejm, władza wykonawcza – Straż Praw z królem na czele, władza sądownicza – jurysdykcja
- szlachta z pełnią praw politycznych
- mieszczenie zyskujący część praw

Konstytucja 3 maja – pierwszą konstytucją w Europie i drugą na świecie.

Polecane publikacje

J. Łojek, *Geneza i obalenie Konstytucji 3 maja. Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej 1787–1792*, Lublin: Wyd. Lubelskie, 1991.

W. Smoleński, *Konfederacja targowicka*, Poznań: Wyd. Kurpisz, 2006.

A. Wolański, *Wojna polsko-rosyjska 1792 r.*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen, 1996.

